

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izbaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20—
četrt leta 10—
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojednila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne št. 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrtčenja od petit-vrste po 40 vin. Oznaniša sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačavati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

DRAGO HUDE:

Centralizem in decentralizem.

Pod tem naslovom objavlja v »Narodni Prosveti« njen glavni urednik Milutin Stanković svoje misli o bodočem političnem ustroju naše države. Naglašava potrebo duševnega edinstva vseh treh plemen, predno se more izvesti popolno politično združitev. Kakor je življenski interes naše države, da se učvrsti politično edinstvo, tako je predpogoj, predhodnik in temelj temu edinstvu duševno edinstvo celokupnega naroda.

Z ozirom na to misel je treba urediti naš narodni državni ustroj. Sedaj vladata v domovini dva temeljna politična principa: centralizem in decentralizem. Vsak iskren Jugoslovan mora na ta dva principa gledati s stališča: kateri princip vodi k duševnemu edinstvu celokupnega naroda, in kateri nas bo zblizal, da bodo že enkrat odpadle ograje, plotovi in meje, ki so jih med nas postavljali skozi vekove naši sovražniki.

Mislimo, da bi skrajna stran enega in drugega principa mogla škoditi našemu edinstvu. Tudi tak centralizem, ki bi težil za tem, da bi združil vso moč in ves državni življenj v Beogradu in ki bi uničeval vse kulturno delo v pokrajinah, ne bi bil umesten. Ravnotako pa bi škodoval decentralizem, ki bi ustvarjal drugo Avstro-Ogrsko s svojimi mejami in mejnimi upravami in razlikami.

Naša bodoča centralna uprava mora utrditi edinstvo zakona z lokalnim koloritom, ki dopušča sloboden razvitik vseh kulturnih centrov.

Centralizem naj bo zvezda vodnica naše bodočnosti, toda nikakor ne sme omejevat kulturni razvitik ostalih narodnih središč. Nasprotno jim mora centralizem dati impuls in novo moč v zvezi s centralo.

Najpripravnejše in najmerodajnejše sredstvo za doseg duševnega edinstva je ljudska šola, skozi katero pridejo narodne mase. S tega gledišča je tedaj potrebno: edinstvo prosvetnih zakonov, edinstvo programa in knjig in edinstvo učiteljstva.

Milutin Stanković piše: »Zadatak narodne škole na prvom mestu je vaspitni, a cilj vaspitanja (vzgoje) određuje se sa ciljem i zadatkom naroda i države. I kako je najvažniji cilj našeg naroda i države u sadašnjosti narodna solidarnost i jedinstvo to ta ideja kao crven konac mora prolaziti kroz sve programe, sve udužbenike i ogledati se u radu svih nastavnika.«

Zato pa nam je potreben en prosvetni zahon za celo domovino, zato morajo imeti vsi učitelji enake pravice in dolžnosti, služiti in nastavljeni se morejo na podlagi istega zakona, biti morajo uradniki ne poedinih pokrajin ampak uradniki kraljevstva SHS. Učitelj lahko službuje v katerikoli kraju države.

S tem pa se noče trditi, da se mora vodstvo vse prosvete koncentrirati v ministerstvu in da se bo skrbelo iz te hiše za vse učiteljstvo ter se ga odtod premeščalo, kakor to tudi ne pomeni, da se misli odpraviti učiteljske centre v Ljubljani, Zagrebu, Splitu in Sarajevu.

Mj želimo harmonijo vseh struj in njihovo druženje v skupnem centru, ki bi bil simbol vseh naših teženj in želj.

K stvarjenju nove državne zgradbe se ne more pristopiti z osebnimi strankarskimi ali separatističnimi predsodki temveč se mora začeti s čisto dušo in vestjo, s poštenimi namerami in mislimi in s praviim navdušenjem za delo edinstva in slobode.

Če pa bo nova uredba dopuščala pokrajinske šolske zakone, se bo ljudstvo v posameznih pokrajinah vzgojevalo v decentralističnem duhu, in novi naraščaj bo zabredel v stare naše grehe in zablode. To bi pomenilo, da ubilemo in onemogočimo vsak napredek ter se vrnemo preteklosti. Zato pa mi propagiramo prosvetni centralizem, ki bi nas vodil do boljše bodočnosti in do popolnega bratstva.

Draginjske doklade upokojencev.

Čitali smo v vseh časopisih in tudi seveda v »Tovarišu«, da prejmejo upokojenci mesečno za 200 dinarjev zvišane doklade in to že 1. aprila z veljavnostjo od 1. dec. 1. l.

Resnica je pa ta: državni (?) upokojenci so prejeli že tekom marca doplačilo 800 kron (menda za 4 mesece) in danes 2. aprila so dobili nakazano staro pokojnino in 200 kron (ne dinarjev.) Učiteljski upokojenci sploh niso tekom marca ničesar dobili, danes 2. aprila pa tudi niti vinarja več kakor svojo staro pokojnino.

Kaj naj si mislimo? 1. vprašanje: ali smo učiteljski upokojenci državni ali nismo? Če smo, čemu dvojna mera?

2. vprašanje: zakaj so se dinarji (200 mesečno naenkrat izpremenili v krono (200 kron mesečno!) Ali naj so bile v dotičnih noticah v vseh časopisih »pomotoma« zamenjani dinarji za krono? To bi bila vsekakor brezvestna igra z bežo upokojencev. Naj ostane pri 200 kronah ublažiti stradanje upokojencem res samo z 200 kronskimi mesečnimi povisokom? Takega postopanja si ne moremo misliti od države! Zato moramo smatrati, da temelji dotična notica v časopisih na istini, da prejmejo upokojenci doklade mesečno 200 dinarjev in ne kron. Zahtevamo nemudoma pojasnila.

In učiteljski upokojenci? Čemu zanje drugačna mera? Ali zasleduje »Zavezanih kruto usodo? Način kakor se danes ravna z upokojenci je škandal za kulturni narod. Dajte nam življenje ali pa nas kratko pobesite, ne puščajte nas pa tako brezobzirno giniti za plotom.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

Učiteljski položaj u Sjed. američkim državama.

Ekonomski položaj učiteljev, od kad se za njega zna pa sve do danas, nikada nije bio slavan, niti je se ma kad zabeležio kakav značajniji pokret za poboljšanje toga položaja. Vaspitani još u učiteljskim školama, da idealno shvataju svoj poziv i sve što je skopčano za njim, učitelji su uvek bili jedna mirna društvena klasa, koja je godinama skeptički snosila jednu odvratnu ekonomsku eksploataciju

i trpela jedan ogromni teret briga i nevođa. Ali to nije bilo samo kod nas već gotovo u celome svetu. Kod nas su učitelji umirali od gladi, razjedinjeni i politički zavadjeni, služeći svima samo sebi ne. U Rusiji, zemlji glupog klerikalizma i razpućinskog morala, robovali su crkvi i državi sa svojom niskom kulturom i širokom dušom. U Italiji su, gonjeni kao protivnici papstva i monarhije, kao sinovi Juvenala i Galileja. U Francuskoj su bili intelektualni zločinci jer su voleli Anato-la Franca, koji Otačinu naziva »casa forte« kapitalista, i Hervea najokorelijeg protivnika patriotizma. U Americi pak, današnjeg predstavnici zlata i najgrublje reakcije, predstavnici lažnog demokratizma, trestova i pukog proletarijata, u zemlji, u kojoj pred dolarom padaju svi principi i svi obziri — učitelji su predstavnici one sirotne klase, onog intelektualnog proletarijata, o kome Enrico Ferri onako tužno piše. Plačeni bedno, gonjeni od svih i svakoga, oni su naročito u današnje doba, doba pokreta narodnih masa, rastajali se jedan po jedan sa školom: ostavljajući plebs da grca pod teškim teretom kapitalizma, da bi našli utočišta u kakvoj drugoj službi, gde se slobodnije očekuju burni septembarski dani. I kada je Cazoni javio »Mesaggeru« iz Njujorka, da su u sjedin. državama samo prošle 1919 godine 143 hiljada učitelja i učiteljica dali ostavke zbog malih plata i otišli u druge službe, ja sam tek onda duboko osetio onu ogromnu tiraniju, koju kapitalisti i vladajuće klase vrše nad umnim proletarijatom, koji neće više da im služi, i tako sam onda osetio, koliko su silne one reči iz proglasa Učiteljskog sindikata u Italiji, koje glase: »Učiteljima je jedini spas u svojoj sopstvenoj organizaciji inspirisanoj od jedne jedine ideje: Klasna svesti kolektivizma.«

Učitelji su u Sjed. Državama podloženi na 6 klasa prema broju stanovnika onoga mesta u kome služe. Učitelji I. klase imaju godišnju platu u 936 dolara; II. kl. 889; III. kl. 866; IV. kl. 774; V. kl. 677; VI. kl. 643 dolara.

Privremeni su pak učitelji plaćeni mnogo bednije tako, da ih ima, koji primaju samo 180 dolara godišnje. Medjutim ministar rata bio je obrazovao tu skoro

LISTEK.

Kulturna zadača naobražene žene.

Predavala Regina Gobec v ženskem odseku akademske omladine v Zagrebu.

(Dalje.)

II.

V naslednjem odlomku bi rada pokazala, v kolikor smatram ženo upoklicano k delovanju v javnem življenju! —

Se pred 50 leti je bila redka prikazen, če je žena nastopila v javnih poklicih, medtem ko je imel mož ta privilegij že od pamtiveka. Ženin delokrog je bil omejen, četudi včasih proti njeni volji, na družinsko življenje in domačo hišo. Zato nam zgodovina starega veka in srednjega veka, in tudi novejšega časa zamore le malo poročati o zunanem kulturnem delu žene. A kultura je rasla in ž njo potrebsčine človeštva, razvijalo se je socialno življenje; poklici so se množili, diferencirali in specializirali! Žena je morala priti na pomoč možu. Tako je nujnost dala ženi dostop v javne poklice, in sedaj po pre-

teku svetovne vojne, v kateri je žena neprisiljeno pokazala svetu svoje zmožnosti, ga menda ni več poklica, ki bi ga žena vzporedno z možem ne izvrševala, in to z enakim uspehom.

S tem nečemo povzdigati žene ali krajšati možu njegovih darov, temveč konstatirati hočemo dejstvo, ki obstoja in katero lahko uvidi vsakdo, kdor gleda s paznim očesom po svetu in motri s pristrčno razumnostjo ljudi. Dejstvo namreč, da ne obstoja dvoje duš, možska in ženska, da so duševni pojavi in njih poteki pri enakih okoliščinah in dispozicijah lahko isti pri možu in ženi, da še nobenemu psihologu po znanju ni prišlo na misel ločiti človeško dušo v dvoje vrst in pripisovati ženskemu bitju manje vrednosti. Danes se tudi smejemo isti telesni moči, ki nam s svojo jakostjo hoče zbuditi strah, ker vemo, da ne ta, temveč duševna nadmoč slavi slednjič triumf zmage. Mnenje, da je v možu več poguma in energičnosti, temelji na samozavesti, ki mu jo daje le telesna nadmoč. Govorim na podlagi osebnega opazovanja in se štejem danes morda še med ono majhno število ljudi, ki so uverjeni, da obstoja v duševnem oziru samo edino bitje, a imam še danes upanje, da bo eksperimentalna pedagogika in

psihologija na podlagi realnega dela žene v doglednem času zamogla podati statistične podatke, ki bodo o tem prepričale ves znanstveni svet.

Neki zdravnik, ki se je s svojimi tovariši pečal s tem problemom, mi je pravil, da so pri svojem iztrašivanju prišli do zaključka, da obstoja v vsakem bitju neka količina »moških« in »ženskih« elementov. To razmerje pa ni konstantno ne z ozirom na spol in ne z ozirom na individue iste vrste. Označbe »moški« in »ženski« so se vzele po tradiciji.

In zopet pomislite! Ali se spominjate slučajev, kje se žena v svojem takozvanem ženskem poklicu pokaže dostikrat nepravilna in nezmožna in slone vse družinske skrbi in vzgoje otrok na možu? — In ste že doživeli, da na kmetih dostikrat mož-vdove opravlja leta in leta gospodinjске posle sam in vzorno vzgaja otroke? —

S tem, da to kažem, ne naneravam siliti moža k štedilniku ali otroški postelji, pokazati hočem stvarno, da so iste zmožnosti in nezmožnosti lahko dane možu kakor ženi. Edino ženski poklic je torej isti, ki ji ga je dala narava, to je materinstvo, kakor je možev poklic očetovstvo; v povzdigo kulture pa sta vpo-

klicana oba. — In če žena materinstvu zadosti in je oskrba njenega gospodinjstva in vzgoja njenih otrok zasigurana, zakaj bi ji zaprečevali pot v javno življenje?

Dajmo svobodo vsakemu človeku, a vzgajajmo narod v istem duhu, da svobode ne bode zlorabljal, temveč jo užival in se je radoval tako, da se bode zavedal svojih človeških in stanovskih dolžnosti in jih iz lastne inicijative izpolnjeval!

Zašli smo malo v stranpot, a zdela se mi je potrebno to omeniti, predno govorim nadalje o kulturnem delu žene. —

Danes je borba političnih strank dospela morda do vrhunca in naglašava se, naj bode tudi žena politički orijentirana in naj si pridobi neko političsko prepričanje, da za zamore v slučaju za stranko nastopiti.

Tu pa moramo odločno povedati, da pri današnjem političnem ustroju ni zadača kulturnega človeka in da taka žena slabo služi človeštvu, ki se udaja političkim strastem. Saj tudi to ni prava neoporečna kultura, če ta ali ona stranka v tekmi z drugimi stori kaj dobrega v splošni blagor. Ker le redkokdaj in redke vodi pri tem čisto človekuljubje. Da pa bi iz strankarske tekme morali služiti kulturi, to pa ni naše poslanstvo!

jednu komisiju u predelu Scenect, da ispi-ta tamošnje ekonomske prilike, i komisija je podnela izveštaj, da se u tome kraju ne može da živi bez minimum 780 dolara godišnje, a baš u tome kraju 61 odstot-ka učiteljica žive sa mnogo manjem pla-tom od te. Zatim prosečni godišnji prihod jednoga radnika u sjedinjenim državama, prema izveštaju tamošnje radničke komo-re iznosi 1.500 dolara godišnje, a toliki prihod ima svega 6 odstotka učitelja.

Pokušaji, da se stanje poboljša, ostali su bez uspeha. Nemoćni, da izvedu štraf, i da se bore protiv kapitalističke vlade, su počeli da daju ostavke, ostavljajući je-dan mali broj drugova, da i dalje ili ide-alije za praznom trpezom, ili da stupi u jednu jaku organizaciju, koja će im doneti na kraju krajeva dobre rezultate svoga rada.

I kada se dublje posmatra ceo taj akt američke čitarije prema učiteljskom pro-letarijatu, mi se tek tada čudimo, koliko smo nekada bili naivni, gledajući sjajno u tu zemlju daleko tamo preko mora, zem-lju slavnog Monroa, u kojoj je danas, ali tako mračno i za učitelje tako očajno...

Radiša M. Stefanović.

O sprejemu u meščansko šolo.

Povod naslednjim vrticam so vprašanja in sklepi, ki jih je objavil odbor ljubljanskega učiteljskega društva na podlagi seje imenovanega društva dne 15. marca t. l. Zadeva, ki jo lahko kratko označimo z besedami: sprejem u meščansko šolo, se mi zdi tako važna, da me veseli, da smo čitali o njej v 13. števi „Učit. Tov.“ z dne 1. aprila. Potrebno bi bilo, da se o njej prav temeljito porazgovorimo. Naj torej sledi nekaj tozadevnih misli!

Vstop u meščansko šolo bodi dovoljen po povoljno izvršenem petem šolskem letu, pravimo, petem šolskem letu kakorkoli organizirane ljudske šole. Izkušnja me uči, žal, le enoletna, da ne pridejo u meščansko šolo dobri učenci le iz petega razreda, temveč tudi iz petega šolskega leta nizko organizirane šole, iz te celo boljši. Pri nas ne prvačijo mestjani, temveč deželani.

Nisem prijatelj sprejemnih izpitov, a vidim, da so tu potrebni. Klasifikacija je različna, da učenec te šole pri najboljšem redu niti gladko čitati ne zna, dočim ume to učenec one šole pri povoljnem redu prav dobro.

Dalje bodi dopustno, sprejete učence v določenem roku vračati, to pa zato, ker odkrije učenec svojo nesposobnost mogoče pozneje. Ne zdi se mi primerno, da bi nesposobneži sedeli u meščanski šoli mogoče kar tri leta, tako dolgo, da dopolnijo 14 leto. Dve slabi letini lahko oskrbi ta razred prihodnjega leta tako, da novincev sploh ni možno sprejeti razven če se za nje otvori paralelka.

Oboje, sprejemni izpit in vračanje, bodi dovoljeno. Mislim, da si naj izbira material na meščanski šoli tisti, ki ima z njim delati, ne pa kdo drugi. Saj ni nikjer pisano, da mora vsak, ki mu je meščanska šola blizu, hoditi v njo, če je sposoben ali ne. Če homo sprejemali vse, kar nam kdo pošlje, homo meščansko šolo degradiral na nivo, za katerega nas ne bo treba zavidati. Kaj pa z odslovljenimi učenci? Vr-nete naj se v razred, v katerega spada, in sicer na šolah, kjer so zaključni VI. razredi, v te, kjer jih ni, tja, kamor spada. Potrebno pa je, da se zaključni razred otvori povsod, kjer je meščanska šola in dovoljuje to število otrok. Kier pa tu

Ako premotrimo trezno današnji poli-tički sistem in delovanje strank, se mo-ramo uveriti, da pelje k propasti in ne k kulturi! Ali se ne čutite omejene in ne-svobodne, če se enemu ali dvema načelo-ma naljubo prigrasite pristaša stranki in vas ne bi težila »moralna« dolžnost, da morate iz principa zagovarjati stališče stranke, četudi enkrat ž njo ne soglašate! In komu je ljubo, da ga stranka kamenja s psokami in mu pokaže vrata, ker se drzne enkrat nastopiti proti njej! Ni čuda, če se potem zaleti preganjani k oni stran-ki, ki ima slučajno njegovo načelo u pro-gramu, ali pa na podlagi tega načela ustvari novo stranko in potegne čredo ovac za seboj.

To ni svoboda, to ni demokracija! Ali ne uvidite, da bi bilo bolje, da na-stajajo stranke trenutno, to je o priliki, ko je treba načela udeležiti, in ako je cilj, ki ga stranka zasleduje trajen, lahko je trajna i stranka sama! Bolje bi bilo, da ne vrtvamo svojega prepričanja s sirovi-mi napadi in moralničnim pritiskom, tem-več s stvarnimi dokazi in v vzajemnem sporazumu, kajti kakor nam je naše pre-pričanje drago in sveto, tako spoštujemo i

zadostnega števila otrok, bodi šola toliko-razredna, kolikor bi bila, če bi je ne bilo. Šesti razred naj ima dva ali tri oddelke, da ne bo poslušal učenec iste snovi dva, trikrat. Sicer pa ima učitelj v takih raz-redih prilike dovolj za združevanje in po-učevanje vsega razreda naenkrat.

V zaključni razred naj prestopajo učenci tudi z zadostnim uspehom po kon-čanem petem šol. letu. Ne gre pa, da bi se sprejemali v ta razred učenci, ki niso končali imenovanega šol. leta vsaj za-dostno. Ponavljajo naj, kakor je sicer obi-čajno.

Naj se nadalje dovoli, da smejo tudi učenci zaključnega razreda ko so ga ob-iskovali eno leto in sicer tudi s povoljnim uspehom, da potrkajo na vrata meščan-ske šole. Za te naj velja vse to, kar smo zgoraj omenili. Naj pridejo k izpitu, naj se vrnejo v določenem roku, če ne gre. Več prostosti, recimo, da bi poskusili še v tretje, naj se ne dovoli.

Končno bodi omenjeno, da naj se smatrajo učenci zaključnega razreda kot to, kar so tudi drugi, ki ga niso obisko-vali. Kdor se ni povzpel tako visoko, da bi mogel pohajati mešč. šolo, tudi kar ne-posredno po izstopu iz zaključnega raz-reda ne bo posebno sposoben.

Te vrstice je narekovala le ljubzen do meščanske šole, ki naj bi rodila tistt sad, ki ga pričakuje od nje vsak, ki mu je nanredek te šole pri srcu. H.

Prevara.

Zakon o začasnih učiteljskih prejem-kih z dne 23. febr. 1919 zagotavlja upo-kojenemu učitelju celo njegovo plačo kot pokojnino, zakon z dne 20. julija 1919 pa določa, da znaša največja zadnja plača 5000 dinarjev. Zanašaje se na ta zakon, zaprosil sem sredi meseca septembra 1919 za upokojenje. Imel sem dosluženih 43 definitiv. let kot nadučitelj. Moja zadnja mesečna plača je z dokladami vred zna-šala 1250 K, upokojen sem bil dne 30. sep-tembra 1919 ter menil, da je stvar vse-stransko v redu. Toda sledilo je temu britko presenečenje takoj v prvem mesecu, ko sem prejel prvokrat izplačano po-kojnino in sicer mesto prejšnje plače 1250 kron samo 675 K. Prepričan, da se mi je rokrojina pomotoma odmerila samo na 675 K, stopil sem osebno k deželnemu knjigo-vođstvu v Ljubljani. Tu se mi je kratko-malo povedalo, da je moja pokojnina pravilno odmerjena in da proti temu nimam ničesar ugovarjati. Čas in prilžnost sta nanesla, da sem se oglašil tistega dne to-zadevno tudi pri višjem šol. svetu. Le tu se mi je prijazno svetovalo, da naj zaprosim za reaktiviranje na sedanjem mestu in to nemudoma, ker manjka moških uč-nih moči. Vesel sem vložil prošnjo in za-pumno pričakoval ugodne rešitve.

Toda zopet neprijetno presenečenje! V sebi višjega šol. sveta dne 22. decembra 1919, je bila moja prošnja bog zna zaradi katerega uzroka, odbita in reaktiviranje pokopano. Tu gotovo ni šlo za kak prin-cip, za škodo ali korist države, kvečjemu za kako intrigo mojih političnih nasprot-nikov. Bržkone se gospodu predsedniku ni zdelo vredno vpoledati v mojo služ-beno kvalifikacijo, iz katere bi se bil pre-pričan, da je bilo moje delovanje ves čas do zadnjega dne vestno in vspešno, o čemur pričajo mnova priznanja šol. oblasti in tista debela bronasta kolajna, ki sem jo prejel za nepretrvano štiridesetletno zvesto službovanje. Ne bi bil stopil v po-koj, če bi se ne bil zanašal na po zakonu obljubljeno celo prejšnjo plačo ter ne bla-miral se s prošnjo za reaktiviranje, če bi se mi k temu koraku na tako merodajnem

mi misli in čustva, ki jih z uverjenja goji naš bližnji in ne izzivajno ga!

Mslim, da edino tako si moramo tol-mačiti Krekove ideje v politiki.

Danes je politično strankarstvo sto-pilo tudi u službo osebnega zaslužka. Mož služi stranki, ker služi stranka nje-mu in stara prislovica je, da cilj posveču-je sredstva. Vplivni zastopniki »tranke, ki majo v rokah uradno moč, dajejo možu vsakojake ugodnosti ali ga pa štetiijo, če napravi kako »lumparjjo«. Ostra in ne-lepa je ta beseda, a ravno tako oster in nelep je danes strankarski boj, zato se me naj opraviči!

Tudi so ljudje, ki si ne morejo ustva-riti samostojnega mišljenja, zato se sku-šajo prilagoditi eni ali drugi politični stru-ji in brž naročijo tudi njeno glasilo. Skoraj vsak hoče nositi neki prapor, neki znak, ker smatra to za primerno duhu časa. Skuča se razgrevati za »pravilno« stvar svoje stranke ter zavija pri tem eriko svoje politike v plašč sošidčnih fraz.

A žena, ki stremi za izobrazbo in kulturo, naj samostojno razmišlja in sodi o dogodkih, ki jih zaznava, naj se potru-di, da dobi o njih jasno sliko in naj si ustvar-

mestu ne bi bilo namignilo. Če tudi težko, vendar bi rajše še nadalje naprej vlekel in garal, vsaj toliko časa še, da bi se našli službeni prejemki stalneje uredili. To sto-ji pribito. Radoveden sem pač tudi, za-kaj za upokojenca velja njegova zadnja največja plača 5000 K, ko se ta svota ak-tivnemu tovarišu dejansko izplačuje sedaj v dinarih. To, gospoda, je velikanska raz-lika in upokojencem krivica, ki vpije do neba! Seveda ljudski učitelj, ki je stradal pod avstrijsko vlado in umiral jetike, naj sedaj životari v starosti onemogel in izčrpan ob polovici zaslužene plače ali pa ob sedanih draginji — za plotom izdahne. Je pač taka usoda in pravica hlapca Jer-neja!

Večina upokojencev je gotovo orga-nizirana v naši vrli Zavezi, nji naj zlasti velja: Hic Rhodus, hic salta! R.

Jugoslovanska Matica.

Prilavljalni odbor Matice je razpo-slal po celi Sloveniji že več sto nabiranih pol, tako posameznikom, ki so se prosto-voljno prigrasili, kakor tudi drugim ose-bam. Večje število teh pol je razposlal tudi okrajnim organizacijam Narodnega sveta za neosvobojeno domovino. Da bo delo čim uspešnejše, pozivljamo vse one, katerim so se pole vpsolale, da stopijo v stik z obstoječimi organizacijami, z občin-skimi zastopi, z učiteljstvom, uradi itd., ter da na primeren način obveste občinstvo, kdo člane vpisuje in kje se je prigrasiti.

Vsa društva, izobraževalna, telovad-na in druga naprošamo, da nemudoma prevzamejo nalogo nabiranja članov ter sporoče, koliko nabiranih pol žele, in ime-na oseb, katerim je to polo razposlati. Agi-tacija za Matico naj se vrši ob vsaki pri-lik, pri društvenih prireditvah, pri sestan-kih in zborovanjih, kakor tudi od hiše do hiše, od osebe do osebe. Ker je Jugoslo-vanska Matica strogo nestransarska in vsenarodna, naj organizacije in zastopniki vseh raznih struj v narodu v plemeniti tekmi dokažejo, da ne izbriše niti najhujši domači spor v srcih smisel za skupne ideale in da je vsem enako na srcu usoda bratov v tujini.

V Ljubljani nabiranje članov zelo na-preduje; da se še bolj pospeši, pozivljamo vse osebe in društva, katera žele sodelo-vati pri nabiranju članov, da se zglaš v uradu pripravljalnega odbora, kjer se jim izroče nabiralne pole ali pa da javijo pis-meno svoje naslove.

Podružnice Jugoslovanske Matice so se ustanovile doslej v Kočevju, Mariboru, Ptuj, Velikovcu, Murski Soboti, Dol. Lendavi, Gornji Radgoni. Pripravlja se ustanovitev tudi v celi vrsti krajev, kakor v Novem mestu, Kamniku, Kranju, Borov-nici, Železni kapli, Pliberku, Sočanju, Cel-ju, Metliki, Krškem, Vrhniki, Ribnici, Ra-dovljici itd.

Povsod se prigrasja narod trumoma organizaciji ter prispeva z veliko požrt-vovalnostjo.

V Ljubljani se ustanovi glavna po-družnica Matice za Slovenijo takoj po Veliki noči.

Član Jugoslovanske Matice postane vsak Jugoslovan.

Nabirajte povsod člane za Matico, naj ne bo sestanka, ne prireditve, naj ne bo javnega lokala, naj ne bo društva, kjer se ne nabirajo člani, kjer se ne agitira za Ma-tico, kjer se ne zbirajo darovi za naše brate v tujini. Vso pošto je naslavljati na naslov: Pripravljalni odbor Jugoslovans-ke Matice, Pražakova ulica št. 3/I.

Pripravljalni odbor Jugoslovanske Matice Ljubljana.

ja sodbe in mišljenja, ki bodo soglašala z njeno notranjostjo! Tako boče s svojim vplivom v javnosti pripomogla, da se strasti in nizki nagoni samopašnosti, ki prevevajo človeštvo, umaknejo vsijim na-menom ter se položoma stanovi osvobođe uslužnosti političkim strankam.

V zadnjo svrhu je potrebno, da tem-bolj gojimo stanovsko politiko in ustvar-jamo stanovske organizacije, ker s tem krepimo stan i; lažje zasledujemo skupne smernice in uspešneje zastopamo skup-ne interese. Tega rada naj se udeleži tudi stanovsko naobražena žena, da bo vred-na užitarica dobrin, ki jih pripravlja znoj vzajemnega dela in truda.

V letošnjem novoletnem »Učiteljskem Tovarišu«, glasilo slovenskih učiteljev, so napisane besede: »... najmočnejši bomo tedaj, ko bomo svojo stanovsko poli-tiko postavili popolnoma na svoje lastne noge ter ne računali le na pomoč strank, ampak se zanašali na disciplino lastnih vrst!« (Dalje pril.)

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

Razpis učiteljskih mest v stari Srbiji

Št. 48. Narodne prosvete prinaša razpis učiteljskih mest v kraljevini Srbiji. Prošnje se vlagajo do 20. aprila t. l. v mi-nistrstvo prosvete. Prosilec pa mora na-vesti sledeče podatke:

1. Katero šolo je dovršil in s kakš-nim uspehom.

2. V katerih krajih je služil kot uč-telj.

3. Kraj sedanjega službovanja.

4. Od kedaj je na tem mestu.

5. Kako je prišel na to mesto (po razpisu, začasno, po službeni potrebi, po kazni itd.)

6. Leta službovanja: a) začasna, b) stalna.

7. Klasifikacija za čas stalnega služ-bovanja: po koliko let odlično, prav do-bro, povoljno, dobro, zadostno, neza-dostno in slabo.

8. Povprečna kvalifikacija, ki se dobi, če se vsota vseh kvalifikacij v stalnem službovanju razdeli s številom ocenjenih let; povoljne ocene se računajo od 3 do 5 (v Srbiji je najboljši red v vseh šolah 5, najslabši 1), nepovoljne pa od 1 do 3, kol-ičnik se računa do stotink.

9. Ali je bil kedaj, zakaj in kako ka-znovan.

10. Zdravstveno stanje: a) osebno, b) družinsko.

11. Delo na književnem polju.

12. Imena otrok, ki so v ljudski, sred-nji ali strokovni šoli s pripombo, v kate-rem kraju in razredu se uči l. 1919.—1920.

13. Imena in starost drugih otrok.

14. Druge osebne in družinske po-trebe.

15. Delo na kulturnem polju zunaj šole.

16. Ali sta mož in žena u učiteljski ali drugi javni službi.

17. Ali dovolita mož in žena, da samo eden od obeh dobi mesto, za katero pro-sita oba, ako se ne more podeliti obema.

18. Ali je bil v vojski od 1912. do 1919. leta.

19. Glavni razlogi za premeščenje.

20. Ali je bil v sovražni službi za čas okupacije, ako da, potem v kakšni.

Na koliko točk izmed naštetih pa se ozira naš višji šolski svet pri podelitvi mest! En mesec dalje službe velja za vseh 20.

— de.

V. R.:

Koncert v Tržiču.

Naša bralna društva in čitalnice bi se že davno preživle, če bi ostalo vse pri prvotni zasnovi. Čas je zahteval, da so se ta podeželska prosvetna društva moder-nizirala. V njih okrilju so nastali pevski in dramski odseki, zasnovale so se javne knjižnice in določili načrti poljubnih pre-davanj. Taka prenovljena društva so pri-klicala v vrste sodelavcev pomlajeno živ-ljenje, v ljudstvu pa so vzbudila čut vse-občega zanimanja.

Med ta društva štejem tudi bralno društvo v Tržiču, ki spaja v sebi vse gori našete društvene odseke. Dne 29. sve-čana t. l. zvečer je priredila »Pevska šola tržiškega bralnega društva« pod vod-stvom ravnatelja A. Lajovica svoj prvi koncert v dvorani »Sokolskega doma«. Nastopil je častno ves glasbeni aparat.

Moški zbor je izvajal švedsko nar-odno »Hrepenenje« in J. Aljaževe »Ob-čutke«. Zbora sta bila dobro nastudirana in pevski glasovi so se drug drugemu prilagodili, zato je ostalo izborno izvajanje ves čas na višini: tako v najtišjih kakor v najmočnejših partijah. Ta nastop me je iznova prepričan, da more dirigent po-kazati kaj dovršenega le z zborom, v ka-terem se nahajajo dobri in izvežbani pevci, ki drug drugega glasovno natančno poznajo. Posebno pohvalno moram ome-niti, da sta pela v zboru tudi dva odlična pevca, t. j. sodni nadsvetnik g. Lekar in g. L. Mally, katera poznam še izza dija-ških let, ko smo na primer skupno peli v onem koncertu »Glasbene Matice« v Ljubljani, ki ga je prvič vodil koncertni mojster M. Hubad. Vsem nam je že legla utrujenost na telo, a srce do idealov, lju-bezen do petja in glas... vse to nam je ostalo mlado, kakor v tistih prvih kon-certnih nastopih.

Mešani zbor v Gerbičevem »Klic pomladni«, v Adamičevem »Petnajst let« in v Sattnerjevem »Lastovkam« je izpričan, da prevlada tudi težje in daljše zборе, vendar pa mladi in šibki soprani niso vzmogli gorenjega sopranskega »a«, med-tem ko je imponiral siuren in doneč alt.

Laffovo »Kavatino«, Čajkovskega »Chant sans paroles« in Newlandsmithovo »Polonezo« je igral strokovni učitelj L. Kerne izredno fino in čustveno. Igral je na gosli, a to ni bilo navadno šablonsko igranje, zakaj gosli so mu peie. Zvest